

ประสิทธิผลการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยา ต่อผู้ประกอบการร้านขายยาจังหวัดราชบุรี

The Effectiveness of Using Law Enforcement Drug Act:
Drugstore Entrepreneur in Ratchaburi Province

สุรี เสงจิตตระกูล สุพัฒน์ ตริสุกุล กฤตธี พุทธิกานต์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาต่อผู้ประกอบการร้านขายยาจังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีต่อการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยา กลุ่มตัวอย่างคือ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีขายอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ และร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์ โดยการสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 136 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบบันทึกการตรวจสอบสถานที่ขายยา เก็บรวบรวมข้อมูลปี พ.ศ. 2550 และ 2552

ผลการวิจัยพบว่า ร้านขายยาแผนปัจจุบันปี พ.ศ. 2550 และ 2552 มีจำนวน 131 ราย และ 134 ราย ตามลำดับ ประสิทธิผลการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายของร้านขายยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) โดยก่อนและหลังการใช้กระบวนการมีการกระทำผิดร้อยละ 40.44 และ 12.34 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกประเภทของการกระทำผิดพบว่า ก่อนการใช้กระบวนการฯ การกระทำผิดของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีทั้ง 3 ประเภทคือ รุนแรงน้อย รุนแรง และรุนแรงมาก โดยพบร้อยละ 29.09, 40.00 และ 31.91 ของกลุ่มที่กระทำผิดตามลำดับ แต่ภายหลังการใช้กระบวนการฯ การกระทำผิดเหลือเพียงประเภทเดียวคือ รุนแรงน้อย ทั้งนี้การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุดในกลุ่มร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีขายอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ พบว่า การกระทำผิดลดลงร้อยละ 87.74 จากการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี มีประสิทธิผลในการลดการกระทำผิดกฎหมายของร้านขายยา จึงควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนำไปปรับใช้กับการควบคุมกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค

คำสำคัญ: กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย, การกระทำผิดกฎหมาย

Abstract

The study of the effectiveness of using law enforcement drug Act:Drug stores entrepreneur in Ratchaburi province is analytical research. The research aims to study the effectiveness of using enforcement laws process of Ratchaburi province Drug Act to the illegal action of drug stores. The simple group were: drug stores, drugstore especial Ready-Packaged drug which not dangerous drug or specially controlled drug, and drugstore especial Ready-Packaged drug for animals by judgmental sampling of 136 items. The instruments was drug store check record and the data were collected on 2007 and 2009 BE.

The result of research found that on 2007 and 2009 BE. drug stores had a number 131 items and 134 items, respectively. The effectiveness of using enforcement laws process of Ratchaburi province Drug Act has the effected statistical significance on illegal action of drugstore ($p\text{-value}<0.01$) before and after using enforcing laws process has illegal action at 40.44 and 12.34, respectively. Criticize form classifying the illegal find that before using enforcing laws process; the illegal of simples group has three kinds were: less violent, violent, and high violent. The averages were 29.09, 40.00, and 31.91 of the simple illegal group, respectively. After using enforcement laws process, the illegal was less violent. In other words, using enforcement laws process has highest effectiveness in the simple drug stores group, especially, uncontrolled drugs finds that the illegal had less at 87.74 .Using enforcement laws process of Ratchaburi Drug Act was effective in abatement illegal action of drugstore,should continue acting this process and develop the process to others consumer health products.

Keywords: Enforcing laws process, Illegal action

บทนำ

เมื่อประเทศไทยมีการค้าขายกับประเทศตะวันตกมากขึ้น มีการนำเข้ายาฝรั่งมาเผยแพร่ มีการจัดยา การขายยาฝรั่งมากขึ้น และอยู่ในรูปผลประโยชน์ทางการค้า ดังนั้นฝ่ายปกครองบ้านเมืองจึงมีมาตรการในการควบคุมยา ปรากฏหลักฐานในกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2451 โดยกำหนดไว้เฉพาะมิให้มีการผลิตยาปลอมเท่านั้น ต่อมาจึงได้มีกฎหมายเพื่อควบคุมการขายยาในรูปพระราชบัญญัติการขายยา พ.ศ. 2479 เป็นฉบับแรก ซึ่งมีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงเรื่อยมาจนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2510 จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมาย

และใช้พระราชบัญญัติฉบับใหม่ ชื่อว่า พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510⁽¹⁾ และมีผลบังคับใช้มาจนถึงทุกวันนี้

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510⁽²⁾ จำนวนหลายครั้ง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี โดยกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข มีบทบาทในการดำเนินการในบทบาทภารกิจคุ้มครองผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์ยาในจังหวัดราชบุรี มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ฝึกระวัง การผลิตการจำหน่าย ให้มีการดำเนินการตามข้อกำหนดที่กำหนด ในระยะแรกเน้นการให้ความรู้ทำความเข้าใจ การเตือน และแนะนำในการดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ในปี พ.ศ. 2550 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ได้มีคำสั่ง ที่ 36/2550 ลงวันที่ 20 เมษายน 2550 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาทางคดี เพื่อพิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อผู้อนุญาต การดำเนินการโดยใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี โดยมีการเพิ่มคณะกรรมการการพิจารณาคดีมาในกระบวนการ น่าจะมีผลต่อการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายของผู้รับอนุญาต และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีต่อการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง กระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่มีการเพิ่มคณะกรรมการพิจารณาคดีร้านขายยา หมายถึง ร้านขายยาที่เป็นแผนปัจจุบัน 3 ประเภท ได้แก่

1. ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1)
2. ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีไซยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ (ขย.2)
3. ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขย.3)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษานี้กรอบแนวคิดเพื่อเปรียบเทียบจำนวนของการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัดราชบุรีก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะประเด็นที่เป็นข้อบกพร่องทางกฎหมายตามระบุในบันทึกแบบการตรวจสอบสถานที่ขายยา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจเฝ้าระวังร้านขายยาของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติยาในจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 เปรียบเทียบก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประสิทธิผลของการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี
2. มีแนวทางสำหรับการควบคุม กำกับ ดูแลร้านขายยาและสถานประกอบการประเภทอื่นๆ
3. ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคยาจากร้านขายยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้กระบวนการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีต่อผู้ประกอบการร้านขายยาและเปรียบเทียบการกระทำผิดกฎหมายก่อน-หลังการใช้กระบวนการทางกฎหมาย

ประชากรเป้าหมายคือ ร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตทั้งหมดในจังหวัดราชบุรีในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงรวมทั้งสิ้น 136 ร้านเท่ากันของปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการตรวจสอบสถานที่ขายยาที่เป็นมาตรฐานใช้ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคประกอบด้วยการตรวจข้อบกพร่อง จำนวน 16 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการดังนี้

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากร้านขายยาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้แบบบันทึกการตรวจสถานที่ขายยา ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2550

2. ดำเนินการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจของปี พ.ศ. 2550

3. นำเสนอผู้บริหารโดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาทางคดี

4. ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่สั่งการตามข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาทางคดี

5. พนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ดำเนินการสุ่มตรวจอย่างง่ายจากร้านขายยาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้แบบบันทึกการตรวจสถานที่ขายยาอีกครั้งในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2552

6. ดำเนินการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจของปี พ.ศ. 2552

7. ผู้วิจัยลงข้อมูลบันทึกในแผ่นบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ และ chi-square test

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ผลการศึกษาพบว่า ร้านขายยาในจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่เป็นร้านขายยาแผนปัจจุบันประเภท ขย.1 มีจำนวน ร้อยละ 61.2 และ 62.2 ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 ตามลำดับ และร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์(ขย.3)มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 6.6 เท่ากันทั้งปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้านขายยาแผนปัจจุบัน 3 ประเภท ในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามปีที่ศึกษา

ประเภทร้านขายยา	ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2552	
	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ
ขย. 1	131	61.2	134	62.6
ขย. 2	69	32.2	66	30.8
ขย. 3	14	6.6	14	6.6
รวม	214	100	214	100

2. ประสิทธิภาพของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีต่อการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยา

2.1 การเปรียบเทียบการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยา ก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2550 มีร้านขายยาที่ถูกตรวจพบข้อบกพร่อง ร้อยละ 40.44 หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2552 มีร้านขายยาที่ถูกตรวจพบข้อบกพร่อง ร้อยละ 12.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนของร้านขายยาที่พบข้อบกพร่องทางกฎหมาย ก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2550 กับปี พ.ศ. 2552

	ผลการตรวจร้านขายยา			
	พบข้อบกพร่อง (ร้าน-คิดเป็นร้อยละ)	ไม่พบข้อบกพร่อง (ร้าน-คิดเป็นร้อยละ)	รวม	P - value
จำนวนร้านขายยาที่ถูกตรวจ ปี พ.ศ. 2550	55 (40.44)	81 (59.56)	136 (100.00)	< 0.01
จำนวนร้านขายยาที่ถูกตรวจ ปี พ.ศ. 2552	18 (12.34)	118 (86.76)	136 (100.00)	
รวม	73 (26.84)	199 (73.16)	272 (100.00)	

2.2 เปรียบเทียบการกระทำผิดกฎหมาย จากมากไปน้อย ดังนี้ ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะ ก่อน-หลัง การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย จำแนก ยาบรรจุเสร็จที่มีใ้ยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ (ขย.2) ตามประเภทร้านขายยา ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) และร้านขายยาแผนปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ร้านขายยาที่ถูก เฉพาะยาบรรจุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขย.3) พบ ข้อบกพร่อง ตรวจพบข้อบกพร่องมีจำนวนลดลงในร้านขายยาทุกประเภท ลดลงร้อยละ 87.74, 69.77 และ 20.00 ตามลำดับ ภายหลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เรียงลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนร้านขายยาที่พบข้อบกพร่องทางกฎหมายในปี พ.ศ. 2550 และปี พ.ศ. 2552 จำแนกตามประเภท ร้านขายยา

ประเภท ร้านขายยา แผนปัจจุบัน	ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2552		ร้อยละของการ เปลี่ยนแปลง
	จำนวนที่ตรวจพบ/ จำนวนที่ตรวจ	ร้อยละ	จำนวนที่ตรวจพบ/ จำนวนที่ตรวจ	ร้อยละ	
ขย. 1	43/ 100	43.00	13/ 100	13.00	- 69.77
ขย. 2	10/ 32	31.25	1/ 26	3.80	- 87.74
ขย. 3	2/ 4	50.00	4/ 10	40.00	-20.00
รวม	55/136	40.44	18/136	12.34	-67.27

2.3 เปรียบเทียบการกระทำผิดกฎหมาย ก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายจำแนกตามความรุนแรงของประเภทความผิด

การกระทำผิดกฎหมายแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามความรุนแรง ดังนี้

ประเภทที่ 1 รุนแรงน้อย หมายถึง การกระทำความผิดบัญชียาไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีป้ายแสดงประเภทใบอนุญาต ไม่มีป้ายแสดงชื่อ การจัดแยกยาไม่เป็นสัดส่วน ร้านยาไม่ถูกสุขลักษณะ

ประเภทที่ 2 รุนแรงปานกลาง หมายถึง การกระทำความผิด ไม่มีบัญชียาตามกำหนด ไม่ติดฉลากยาที่ภาชนะบรรจุ

ประเภทที่ 3 รุนแรง หมายถึง การกระทำความผิด พยาบาลหมดอายุ/เสื่อมสภาพ ขายยาไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาต

เมื่อถูกตรวจพบ การกระทำผิดกฎหมาย แต่ละประเภท สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรีจะมีการดำเนินการกับร้านขายยานั้นแตกต่างกันไปตามประเภทความรุนแรง ดังนี้ การกระทำผิดกฎหมาย

ประเภทที่ 1 จะทำหนังสือไปตักเตือน ร้านขายยาที่กระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 2 จะทำหนังสือเรียกร้านขายยามาตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร และการทำผิดกฎหมายประเภทที่ 3 จะดำเนินคดีร้านขายยา

ในกรณีพบการกระทำผิดกฎหมายมากกว่า 1 ประเภท ในร้านขายยานั้น ให้ถือความรุนแรงของการกระทำความผิดเป็นหลักในการแยกประเภทความผิดโดยยึดความรุนแรงมากกว่าเป็นหลัก

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายในปี พ.ศ. 2550 มีร้านขายยาที่ถูกตรวจพบการกระทำผิดกฎหมายจำนวนทั้งหมด 55 ร้าน เรียงลำดับตามความรุนแรงของประเภทความผิดดังนี้ ประเภทที่ 1 ร้อยละ 29.09 ประเภทที่ 2 ร้อยละ 40.00 ประเภทที่ 3 ร้อยละ 30.91

ภายหลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2552 มีร้านขายยาที่ถูกตรวจพบการกระทำความผิดประเภทที่ 1 คือ รุนแรงน้อย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้านขายยาที่พบข้อบกพร่องทางกฎหมายในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 จำแนกตามประเภทการกระทำผิดกฎหมาย

ประเภทความผิด	ร้านขายยาที่พบข้อบกพร่อง ปี พ.ศ. 2550		ร้านขายยาที่พบข้อบกพร่อง ปี พ.ศ. 2552	
	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ
ประเภทที่ 1	16	29.09	18	100.00
ประเภทที่ 2	22	40.00	0	0
ประเภทที่ 3	17	30.91	0	0
รวม	55	100.00	18	100.00

2.4 เปรียบเทียบการกระทำผิดกฎหมายก่อน-หลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย จำแนกตามประเภท การกระทำผิดกฎหมาย และข้อบกพร่องที่ตรวจพบ

ทั้งนี้ก่อนการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย มีร้านขายยาที่พบข้อบกพร่อง 55 ร้าน หลังการใช้ พบข้อบกพร่อง 18 ร้าน ทั้งก่อน-หลัง พบร้านขายยาบางร้านมีข้อบกพร่องมากกว่า 1 ข้อ

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2550 ข้อบกพร่องย่อย ที่ตรวจพบมากที่สุดคือ การไม่จัดทำบัญชียาตามที่กำหนด ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 2 ร้อยละ 37.93 ข้อบกพร่องย่อยที่ตรวจพบมาก รองลงมาคือ พบยาหมดอายุ /ยาเสื่อมสภาพ ร้อยละ 24.14 ภายหลังการใช้ กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2552 ตรวจพบมีเพียงข้อบกพร่องที่เป็นการกระทำผิดกฎหมายประเภท ที่ 1 ซึ่งมีความรุนแรงน้อย โดยพบข้อบกพร่องย่อยการจัดทำบัญชียาไม่เป็นปัจจุบันมากที่สุด ร้อยละ 85.71 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนข้อบกพร่องที่ตรวจพบในแต่ละประเภทของการกระทำผิดกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2552 จำแนกตามชนิดข้อบกพร่อง

ประเภทข้อบกพร่องที่ตรวจพบ	ปี พ.ศ. 2550		ปี พ.ศ. 2552	
	จำนวน ข้อบกพร่องย่อย (ข้อ)	ร้อยละ	จำนวน ข้อบกพร่องย่อย (ข้อ)	ร้อยละ
ประเภทที่ 1 (รุนแรงน้อย) มีหนังสือตักเตือน				
- บัญชียาไม่เป็นปัจจุบัน	10	17.24	18	85.71
- ไม่มีป้ายแสดงประเภทใบอนุญาต	2	3.45	2	9.53
- ไม่มีป้ายแสดงชื่อ	2	3.45	0	0.00
- การจัดแยกยาไม่เป็นสัดส่วน	2	3.45	0	0.00
- ร้านยาไม่ถูกสุขลักษณะ	1	1.72	1	4.76
ประเภทที่ 2 (รุนแรงปานกลาง) มีหนังสือเรียกมาตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร				
- ไม่มีบัญชียาตามกำหนด	22	37.93	0	0.00
- ไม่ติดฉลากยาที่ภาชนะบรรจุ	1	1.72	0	0.00
ประเภทที่ 3 (รุนแรง) ดำเนินคดี				
- พบยาหมดอายุ/เสื่อมสภาพ	14	24.14	0	0.00
- ขายยาไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาต	4	6.90	0	0.00
รวม	58	100.00	21	100.00

การอภิปรายและสรุปผล

1. ร้านขายยาในจังหวัดราชบุรีมีจำนวนมากที่สุด คือ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) รองลงมาคือร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีขายอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ (ขย.2) และร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขย.3) ตามลำดับ

2. การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายของผู้ประกอบการร้านขายยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) โดยก่อนและหลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีร้านขายยากระทำผิดกฎหมาย ร้อยละ 40.44 และ 12.34 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีมีประสิทธิผลทำให้การกระทำผิดกฎหมายร้านขายยาลดลง

นอกจากนี้ยังพบว่า ร้านขายยาที่กระทำผิดกฎหมายภายหลังจากการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว มีจำนวนลดลงในร้านขายยาทุกประเภทด้วยโดยร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีขายอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ (ขย.2) มีจำนวนลดลงมากที่สุด ร้อยละ 87.74 รองลงมาคือ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) มีจำนวนลดลงร้อยละ 69.77 และร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขย.3) มีจำนวนลดลงร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีผลทำให้การกระทำผิดกฎหมายในร้านขายยาประเภท ขย.2 ลดลงมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากร้านขายยาประเภท ขย.2 เป็นกลุ่มที่มีนโยบายภาครัฐควบคุมกำกับไม่ให้เพิ่มจำนวนร้าน อีกทั้งยังมีข้อจำกัดไม่ให้กระทำผิดกฎหมายขายยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ ซึ่งหากตรวจพบว่าขายยาไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาตถือเป็นการกระทำ

ผิดกฎหมายประเภทที่ 3 ซึ่งรุนแรงและจะถูกดำเนินคดีส่งผลให้ร้านขายยาประเภท ขย.2 มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและมีความระมัดระวังในการประกอบกิจการ จึงทำให้พบการกระทำผิดกฎหมายในครั้งนี้น้อยลงมากที่สุด สำหรับร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์ (ขย.3) ยังขาดความใส่ใจในการปฏิบัติจัดทำเอกสารและดูแลสถานที่ให้เรียบร้อยเป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 1 รุนแรงน้อย จะถูกตักเตือนเท่านั้น จึงทำให้ยังคงพบการกระทำผิดของร้านขายยาประเภท ขย.3 มากกว่ากลุ่มอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่พบการกระทำผิดกฎหมายที่รุนแรง หรือรุนแรงปานกลางหลังการใช้กระบวนการทางกฎหมาย

3. การใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีผลทำให้การกระทำผิดกฎหมายของร้านขายยาลดความรุนแรงลง โดยก่อนการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ประกอบการร้านขายยาที่มีการกระทำผิดกฎหมายร้อยละ 40.44 พบความผิดทั้ง 3 ประเภทความรุนแรง การกระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 2 รุนแรงปานกลาง พบมากที่สุด ร้อยละ 40.00 รองลงมาคือประเภทที่ 3 รุนแรงพบร้อยละ 30.91 และประเภทที่ 1 รุนแรงน้อย พบร้อยละ 29.09 ตามลำดับ แต่ภายหลังจากการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ร้านขายยาที่กระทำผิดกฎหมาย ทั้ง 18 ราย (ร้อยละ 12.44) พบเป็นความผิดประเภทรุนแรงน้อยทั้งหมด ไม่พบความผิดประเภทรุนแรง และรุนแรงปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรีเป็นไปอย่างพร้อมเพรียงและทั่วถึงทุกร้าน โดยมีหนังสือเชิญผู้ประกอบการร้านขายยาที่กระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 2 จำนวน 22 รายมาพบเพื่อตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมกัน ร้านขายยาที่พบการกระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 1 จำนวน 16 ราย มีหนังสือตักเตือนให้ทราบข้อบกพร่องและแก้ไขให้แล้ว

เสร็จภายในเวลาที่กำหนด และให้ตรวจสอบร้านขายยา ที่กระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 3 ซ้ำ หากพบข้อบกพร่อง อีกให้ดำเนินคดี ทำให้ผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัด ราชบุรีได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน และมีการปรับตัวแก้ไข ปรับปรุงรวมทั้งดูแลการประกอบธุรกิจให้เข้มงวดมากขึ้น ส่งผลให้การกระทำผิดกฎหมายลดลงไปและตรวจไม่พบ การกระทำผิดกฎหมายประเภทที่ 2 และประเภทที่ 3 ในปี พ.ศ. 2552

4. ภายหลังการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในปี พ.ศ. 2552 พบร้านขายยากระทำผิดกฎหมาย ประเภทที่ 1 รุนแรงน้อยเพิ่มจำนวนมากขึ้นจาก 16 ราย เป็น 18 ราย (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.5) ไม่พบข้อบกพร่อง เรื่องการไม่มีบัญชีตามกำหนด ซึ่งเป็นผลจากการที่สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดราชบุรีเชิญพบ ตักเตือนให้แก้ไข อย่างไรก็ตาม แม้ร้านขายยาเหล่านั้นมีการจัดทำบัญชี แล้วแต่บางส่วนยังจัดทำไม่สม่ำเสมอทำให้บัญชีรายการ ซื้อขายไม่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้หลังการใช้กระบวนการ บังคับใช้กฎหมายพบการ กระทำผิดในข้อบกพร่องนี้เพิ่มขึ้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรีต้องควบคุมกำกับต่อไป อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ใช้หลักการและวิธีการในการ บังคับใช้กฎหมายตาม compliance policy เพื่อพัฒนา ร้านขายยาให้ปฏิบัติ ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้บริโภค มีความปลอดภัย หากพบผู้ประกอบการร้านขายยามีการ กระทำฝ่าฝืนกฎหมายในเรื่องต่างๆ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดจะมีการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ในฐานะ พนักงานเจ้าหน้าที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่พบว่า ประสิทธิภาพการใช้ กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติยา ของจังหวัดราชบุรี มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายของ ผู้ประกอบการร้านขายยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value

<0.01) โดยก่อนและหลังการใช้กระบวนการทางกฎหมายมี การกระทำผิดกฎหมาย ร้อยละ 40.44 และ 12.34 ตาม ลำดับ แสดงให้เห็นว่า กระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยาของจังหวัดราชบุรี มีประสิทธิภาพ ทำให้การกระทำผิดกฎหมายร้านขายยาลดลง ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายต่อ ร้านขายยาอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการควบคุม กำกับเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา
2. ควรขยายผลในการใช้กระบวนการบังคับใช้ กฎหมายในการควบคุมกำกับทางกฎหมายต่อกรณี ผลិតภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ ต่อไป
3. ในการดำเนินการในเรื่องที่ยาก การดำเนินการ ในรูปแบบคณะกรรมการจะทำให้ทำได้ง่ายขึ้น
4. การดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้- ส่วนเสีย จะทำให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน
5. การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่กระทำต่อ หมู่กลุ่มคนจำนวนมาก ต้องกระทำบนความเท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน จะลดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ได้มาก และดำเนินการได้อย่างราบรื่น ได้รับความร่วมมือ จากผู้ประกอบการอย่างดี

บรรณานุกรม

- คณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์ระบบยาของประเทศไทย. 2537. ระบบยาของประเทศไทย. สถาบัน วิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 647.
- พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี. รายงานการประชุม คณะกรรมการพิจารณาทางคดี. 2550. ครั้งที่ 1-2550 วันที่ 11 ตุลาคม 2550 หน้า 4-6.

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี. 2553. คณะกรรมการพิจารณาทางคดี. แนวทางการดำเนินการเพื่อลดและจัดปัญหาการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายอาหารและยา ปรับปรุงครั้งที่ 3 สสจ.ราชบุรี, 5.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. 2546. แนวทางร่วมดำเนินการเพื่อลดและจัดปัญหาการกระทำฝ่าฝืนกฎหมาย (Compliance Policy) (ฉบับปรับปรุงแก้ไข ครั้งที่ 4) สนว.อย, 17-24.
- พิชัย พันภัย. 2554. ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 2, หน้า 4-6.
- ดุขฎิ์ อายุวัฒน์ และวนิษา ณรงค์ชัย. 2553. โครงการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น). ขอนแก่น. 123-128.
- มานิตย์ อรุณากูร. (2540). การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาระบบควบคุมของกระทรวงสาธารณสุขต่อการขยายลดความอ้วนกลุ่มวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในสถานพยาบาลเอกชน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กระทรวงสาธารณสุข, 14
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. กองวิชาการ กลุ่มงานติดตามและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2543). การศึกษาสถานการณ์การคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาของประเทศไทย ปี 2543. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 21-23.
- บุญศรี เล่าหักดี. (2551). ผลงานการควบคุมมาตรฐานสถานพยาบาลเอกชน ในจังหวัดราชบุรี ปี 2546-2550 โดยคณะอนุกรรมการสถานพยาบาลประจำจังหวัด. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี., 20

